

Conceptualiseren, ontwikkelen en valideren van een
professionaliseringstool evaluatie: Beleidsaanbevelingen

Universiteit
Antwerpen

Beleidsaanbevelingen

Op basis van een analyse van de wetenschappelijke literatuur over de kenmerken van effectieve leerlingenevaluatie, effectieve beleidsvoering en effectieve professionalisering, en de resultaten van de praktijktoets werd in dit project een professionaliseringstool voor evaluatie ontwikkeld. Deze tool wil leraren verder vertrouwd maken met het hoe en waarom van een krachtige evaluatiepraktijk en scholen ondersteunen bij het verder vormgeven van een sterk evaluatiebeleid.

Aangezien de focus van dit OBPWO-onderzoek lag op het realiseren van een professionaliseringstool, zijn de aanbevelingen direct verbonden met de tool. Meer specifiek focussen we in de aanbevelingen op communicatie en bekendmaking van de tool, het gebruik van de tool, de inhoud in de tool, en de evaluatie en opvolging van het gebruik van de materialen in de tool.

De beleidsaanbevelingen worden gegroepeerd in functie van de verschillende actoren die mee kunnen instaan voor het gebruik en de promotie van de webgebaseerde professionaliseringstool over evaluatie en evaluatiebeleid.

Na vrijgave van de resultaten van dit project zal de professionaliseringstool beschikbaar zijn via www.proev.be.

Leraren

Evalueren kan gezien worden als een continuüm bestaande uit verschillende vormen van formatief handelen en summatief evalueren. Er zijn meerdere manieren om als leraar na te gaan of leerlingen bepaalde doelen bereiken en hoe ze ontwikkelen. De professionaliseringstool wil leraren verder vertrouwd maken met effectieve evaluatiepraktijken om zich vlot op het evaluatiecontinuüm te kunnen bewegen en om op die manier tot een krachtige evaluatiepraktijk te komen. Idealiter gaat dit samen met een krachtig evaluatiebeleid op schoolniveau (zie aanbevelingen voor schoolleiders en lerarenteams).

- Selecteer uit Proev methodieken die het meest relevant en geschikt zijn voor jouw specifieke school- en klascontext.
- Hou er rekening mee dat het niet om geïsoleerde methodieken gaat maar om methodieken die deel uitmaken van 5 opeenvolgende acties die samen leiden tot een krachtige evaluatie.
- Gebruik de tool op een doelgerichte manier. Start bijvoorbeeld vanuit de zelfscan om je huidige evaluatiepraktijk in kaart te brengen en om verdere noden voor het uitwerken van een krachtige evaluatiepraktijk te identificeren.
- Gebruik de tool als inspiratiebron voor het uitbreiden van de methodieken en werkvormen in je evaluatiepraktijk.

- Experimenteer samen met collega's met de methodieken uit de tool, evalueer en reflecteer samen over het gebruik van Proev in de context van jouw klas of school.
- Vertrek vanuit de concrete methodieken om kennis te maken met de achterliggende wetenschappelijke inzichten.

Schoolleiders en lerarenteams

Hoe belangrijk het ook is dat leraren leervorderingen en leerresultaten op een kwaliteitsvolle manier in kaart kunnen brengen en betekenis kunnen geven, de kracht ervan is minder groot als dit niet is ingebed in een krachtig schoolbreed evaluatiebeleid. De school dient een evaluatiebeleid te ontwikkelen om te kunnen reflecteren op haar onderwijskwaliteit; of de vereiste doelen zijn bereikt; om goed te oordelen op momenten van transitie/oriëntatie; etc. Vanuit een omvattend, geïntegreerd en *evidence-informed* conceptueel kader biedt de professionaliseringstool recente wetenschappelijke inzichten en concrete handvatten aan om schoolteams verder vertrouwd en bekwaam te maken met de principes van een sterke evaluatiepraktijk en een krachtig evaluatiebeleid.

- Ga schoolbreed met evaluatie aan de slag aan de hand van het kader dat geschetst wordt binnen Proev om te werken aan een omvattend evaluatiebeleid.
- Start vanuit de zelfscan en de schoolscan om de huidige situatie rond evaluatie in kaart te brengen en om vervolgens concrete leerbehoeften binnen de school te identificeren.
- Selecteer uit Proev methodieken die het meest relevant zijn of aansluiten bij je specifieke schoolcontext en visie. De zelfscan en schoolscan kunnen richting geven bij de selectie van methodieken.
- Gebruik de tool op een doelgerichte manier in functie van concrete noden en de bijhorende doelstellingen. In functie van de doelstellingen kan gezocht worden hoe er tijd vrijgemaakt kan worden om te professionaliseren over evaluatie.
- Gebruik de tool om schoolbreed te professionaliseren in het kader van een uitgewerkt evaluatiebeleid.
- Werk samen met collega's aan evaluatie, evalueer en reflecteer over de toepassing van de methodieken uit de tool.
- Vul nascholing over evaluatie aan met andere vormen van professioneel leren (zoals bijvoorbeeld een collegiale visitatie), in combinatie met het gebruik van Proev en de materialen die voorzien worden voor samenwerking en collegiale visitatie.

Lerarenopleidingen

Het uitbouwen van een krachtige evaluatiepraktijk zorgt voor heel wat uitdagingen bij leraren in opleiding. Door de beknopte en bevattelijke voorstelling van de methodieken vanuit 5 concrete acties voor de klaspraktijk, wil Proev (startende) leraren in opleiding toelaten om na te denken over evaluatie.

- Laat studenten in de lerarenopleiding kennismaken met Proev om hen te ondersteunen bij hun eerste stappen in het uitbouwen van een effectieve evaluatiepraktijk tijdens de stage. Benadruk dat het niet om geïsoleerde methodieken gaat maar dat de methodieken deel uitmaken van 5 opeenvolgende acties die samen leiden tot een krachtige evaluatie.
- Integreer inzichten uit het conceptueel kader in het curriculum van de lerarenopleiding, zowel in algemeen theoretische vorming als in vakdidactische programmalijnen.
- Ontwikkel studenten in het stellen van leervragen vanuit achterliggende noden, ook vanuit de thematiek 'evaluatie'.
- Gebruik de zelfscan om de noden van leraren-in-opleiding rond evaluatie te leren identificeren en hierover te reflecteren en gericht in te zetten op hun professionele ontwikkeling
- Geef (formatieve) evaluatie een actieve focus binnen stage en laat studenten methodieken uit Proev gebruiken in een specifieke (stage)context.

Pedagogisch begeleiders en nascholers

Uit onderzoek is gekend dat een geïsoleerd professionaliseringsmoment rond evaluatie weinig effectief is om tot duurzame professionalisering te komen. Via een langduriger, procesmatig begeleidingsaanbod kan het cyclische gegeven van evaluatiebeleid (op schoolniveau) en het verder ontwikkelen van evaluatiegeletterdheid bij leerkrachten benadrukt worden.

- Verwijs naar Proev om scholen en leraren kennis te laten maken met de tool en informeer hen over de materialen die enerzijds voor de klaspraktijk werden ontworpen en anderzijds naar de materialen om een evaluatiebeleid vorm te geven
- Bed de materialen, praktijken en methodieken van Proev in een langduriger en trajectmatig evidence-informed begeleidingsaanbod rond evaluatie in.
- Sensibiliseer leraren en scholen dat het gebruik van methodieken uit Proev geen *one-size-fits-all* oplossing is, maar dat de methodieken vertaling nodig hebben naar de specifieke context van de school en ingebed moeten worden binnen een bredere visie op evaluatie.
- Stimuleer leraren om met methodieken uit Proev binnen hun specifieke context en op basis van hun specifieke noden te experimenteren en hun impact en gebruik te evalueren. Verwijs leraren naar de zelfscan om de huidige evaluatiepraktijk in kaart te brengen.

- Stimuleer scholen om gebruik te maken van de methodieken om verder te werken aan een krachtig evaluatiebeleid op schoolniveau, om het evaluatiebeleid op te volgen en te evalueren. Verwijs scholen naar de schoolscan om het huidige evaluatiebeleid in kaart te brengen.
- Maak leraren en scholen niet alleen wegwijs in de methodieken maar voorzie waar nodig ook ruimte om in te gaan op de achterliggende wetenschappelijke inzichten (“waarom”) en verwijs naar de rubriek over hoe we tot leren kunnen komen.

Overheid

Om een ruime en brede verspreiding van de inzichten in de tool (zowel de methodieken als de informatie over het “waarom”) te kunnen realiseren, is verdere communicatie vanuit de overheid cruciaal.

- Neem verwijzingen naar Proev op in communicatie over evaluatie en datagebruik op school.
  - Via nieuwsbrieven (bv. SchoolDirect, Klasse), websites (bv. klasse.be, KlasCement.be),... kan de tool op een toegankelijke manier, met woord en beeld, gepresenteerd worden.
  - De context van de centrale toetsen zou een concreet voorbeeld kunnen zijn waarin doorverwezen kan worden naar Proev om met evaluatiedata op school aan de slag te gaan.
- Consolideer de samenwerking met de onderzoekers voor een verduurzaming van Proev.
  - Anticipeer op mogelijke updates en ontwikkelingen in de website die noodzakelijk zijn om de tool in de toekomst *up to date* te houden voor het ondersteunen van zowel meer ervaren gebruikers als nieuwe gebruikers.
- Monitor het gebruik van Proev jaarlijks in functie van verdere ontwikkelingen en vervolgonderzoek.

Om vervolgstappen met de tool te kunnen ondernemen, is monitoring noodzakelijk. Dat kan via analyses van het gebruik van de tool maar ook door blijvend de noden van de gebruikers in kaart te brengen.